

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Заліщицького районного суду Тернопільської області
02.10.2024

Тернопіль, 2024 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 02.10.2024 групою НПМ здійснено відвідування Заліщицького районного суду Тернопільської області (далі – суд, судовий орган).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Криницький Олександр Миколайович, представник Уповноваженого у Тернопільській області (керівник групи НПМ);

Трінька-Яворська Тетяна Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Шевченко Уляна Степанівна, представник громадської організації.

Заліщицький районний суд Тернопільської області знаходиться за адресою: вул. Лисенка, 1, м. Заліщики, Чортківського району, Тернопільської області, поштовий індекс 48600.

Охорона приміщення суду здійснюється Територіальним управлінням Служби судової охорони.

Керівництво:

Торська Ірина Василівна, голова суду.

Бурик Олег Манолійович, керівник апарату суду.

Штатна чисельність працівників суду – 16 осіб, з них штатна чисельність суддів – 3 осіб.

Під час відвідування групою НПМ вивчено службову документацію, оглянуто приміщення суду щодо відповідності вимогам законодавства України та міжнародних стандартів.

Встановлено, що у приміщенні суду (загальному коридорі) наявні інформаційні стенди з інформацією для осіб, які прибули до суду, про розпорядок роботи суду, взірці заяв, пам'ятки для відвідувачів про права та обов'язки учасників судового процесу, реквізити судового збору, тощо (фото 1).

У суді облаштовано дружню до дитини «Зелену кімнату», яка виконує подвійну функцію: як місце очікування для найменших відвідувачів суду, так і для бесіди, що дозволяє уникнути повторної віктимізації дітей, потерпілих у кримінальних провадженнях. Спеціально обладнана дитяча кімната дозволяє при проведенні суддею опитування вберегти дитину від складних випробувань в ході судових процедур, запобігти травматизації психіки дитини за допомогою спеціальних дружніх до дитини методик та створення психологічно комфортної атмосфери. Дитяча кімната допомагає дітям відчувати домашню атмосферу, сприяє довірливому спілкуванню з дорослими, забезпечує почуття безпеки та

конфіденційності й відповідає потребам дітей почуватися у фізичній та психологічній безпеці під час опитування, відчути довіру до судді (фото 2, 3).

У приміщенні суду облаштовано три зали судових засідань, з яких один зал для розгляду кримінальних справ, який облаштований боксом з органічного скла та обладнаний системою відеоконференцзв'язку для проведення судових засідань у режимі відеоконференції (фото 4).

На момент відвідування в приміщенні суду не перебували під вартою обвинувачені (підсудні) чи засуджені.

Попереднє відвідування групою НПМ не здійснювалось.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 28 Конституції України, ст. 25 Загальної декларації прав людини, п. 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди» (далі – ДБН)).

1. Відвідуванням встановлено, що у суді розташовані 3 зали судових засідань, з них 1 для розгляду кримінальних справ.

Вимогами п. 6.5.1 передбачено, що до складу групи приміщень для підсудних (засуджених) та конвою належать: камери для підсудних (засуджених), приміщення конвою і санітарні вузли, а також п. 6.5.2. ДБН передбачено, що в кожному приміщенні суду камери для підсудних (засуджених) слід передбачати виходячи з розрахунку три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Тобто, в суді, де розташовано 1 зал судових засідань для розгляду кримінальних справ має бути обладнано 3 камери. Площа кожної камери повинна бути не менше ніж 4 м².

Натомість в суді наявне одне приміщення для тримання підсудних (засуджених) (фото 5).

2. У порушення вимог п. 6.5.2 ДБН, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможлиблює реалізацію їх права на захист.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Право на забезпечення безпеки у суді.

3. У порушення вимог п. 6.5.3 ДБН приміщення для конвою у суді не обладнано.

4. Відповідно до п. 6.5.2. ДБН в блоці, де розміщені камери для підсудних (засуджених) необхідно передбачати спеціальний санвузол для підсудних (засуджених). Натомість у суді відсутній санітарний вузол для підсудних (засуджених), що наражає на небезпеку як підсудних (засуджених), так і відвідувачів.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та стаття 21 Конституції України)

5. У порушення Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення» затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), санітарна кімната суду не обладнана для користування осіб з інвалідністю, знаходиться на другому поверсі будівлі суду, до якого унеможливлений доступ осіб з обмеженими можливостями.

Відповідно до вимог пункту ДБН Інклюзивність, доступність для маломобільних груп населення (МГН) повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом, прилеглою територією, отримання послуг; фізичною безпекою у разі потрапляння на об'єкт та пересування в ньому, прилеглою територією, отримання послуг; можливістю вільного отримання інформації про об'єкт і надавані послуги; вільною навігацією (орієнтуванням) по об'єкту та прилеглою територією. Окрім того, при проєктуванні об'єктів, доступних для МГН, повинні бути забезпечені, зокрема, доступність місць цільового відвідування, безперешкодність переміщення всередині будинків і споруд, безпека шляхів руху (у тому числі евакуаційних) і можливість евакуації людей в безпечну зону (з врахуванням особливостей осіб з інвалідністю).

Відповідно до вимог пункту 5.7 ДБН, шлях руху маломобільних груп населення від автостоянки до дверей центрального входу в будинок слід обладнати

спеціальними пристроями (поручнями, доріжками, пандусами або підймальними пристроями), контрастними за кольором та тактильною фактурою, які полегшують пересування та орієнтацію людям з обмеженими можливостями руху та вадами зору.

Окрім того, у порушення вимог пункту 5.3, 6.1.2, та 6.3 ДБН Інклюзивність вхід до будівлі суду не обладнано пандусом (у разі неможливості влаштування пандусів слід застосовувати підйомні пристрої), у зв'язку з чим маломобільні групи населення без сторонньої допомоги не можуть потрапити до приміщення суду. Відсутня кнопка виклику працівника суду для осіб з обмеженими можливостями (фото 6, 7).

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Тернопільській області:

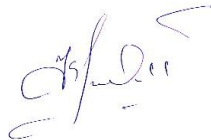
1. Облаштувати приміщення для підсудних (засуджених) і конвою відповідно до міжнародних та національних стандартів.
2. Облаштувати кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).
3. Обладнати будівлю суду спеціальним санвузлом для підсудних (засуджених).
4. Створити умови для відвідування суду маломобільними групами населення.
5. Обладнати суд кнопкою виклику працівника суду для осіб з обмеженими можливостями.

Заліщицькому районному суду Тернопільської області:

Вжити заходи щодо запобігання порушень, що можуть призводити до порушень прав людини.

Додатки: фотофіксація на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженої
у Тернопільській області**

Олександр КРИНИЦЬКИЙ

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональним
представництва Секретаріату
Уповноваженого Верховної Р
України з прав людини**

Тетяна ТРІНЬКА-ЯВОРСЬКА

A bright, modern room with green walls and light wood flooring. On the left, a desk holds a computer monitor and speakers. A window with white blinds is in the center. To the right, a long wooden shelf is filled with toys and books. A small table and chairs are near the window.

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

